सङ्घीय कार्यपालिका

नेपालको शसन व्यवस्था – संविधान २०७२ अन्तर्गत

नेपाल

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र

Made with GAMMA

कार्यपालिका भनेको के हो?

कानुन कार्यान्वयन

राज्यका तीन अङ्गमध्ये कानुन व्यवहारिक रूपमा लागू गर्ने मुख्य निकाय

सरकार वा मन्त्रिपरिषद्

मन्त्रिपरिषद्का रूपमा परिभाषित, राष्ट्र सञ्चालन गर्ने संस्थागत ढाँचा

प्रशासनको केन्द्रबिन्दु

राज्य सञ्चालन र दैनिक प्रशासनिक कामको मुख्य धुरी

Made with GAMMA

नेपालको त्रि-तहिय संरचना

संविधान २०७२ ले नेपाललाई तीन तहको संघीय ढाँचामा व्यवस्थित गरेको छ।

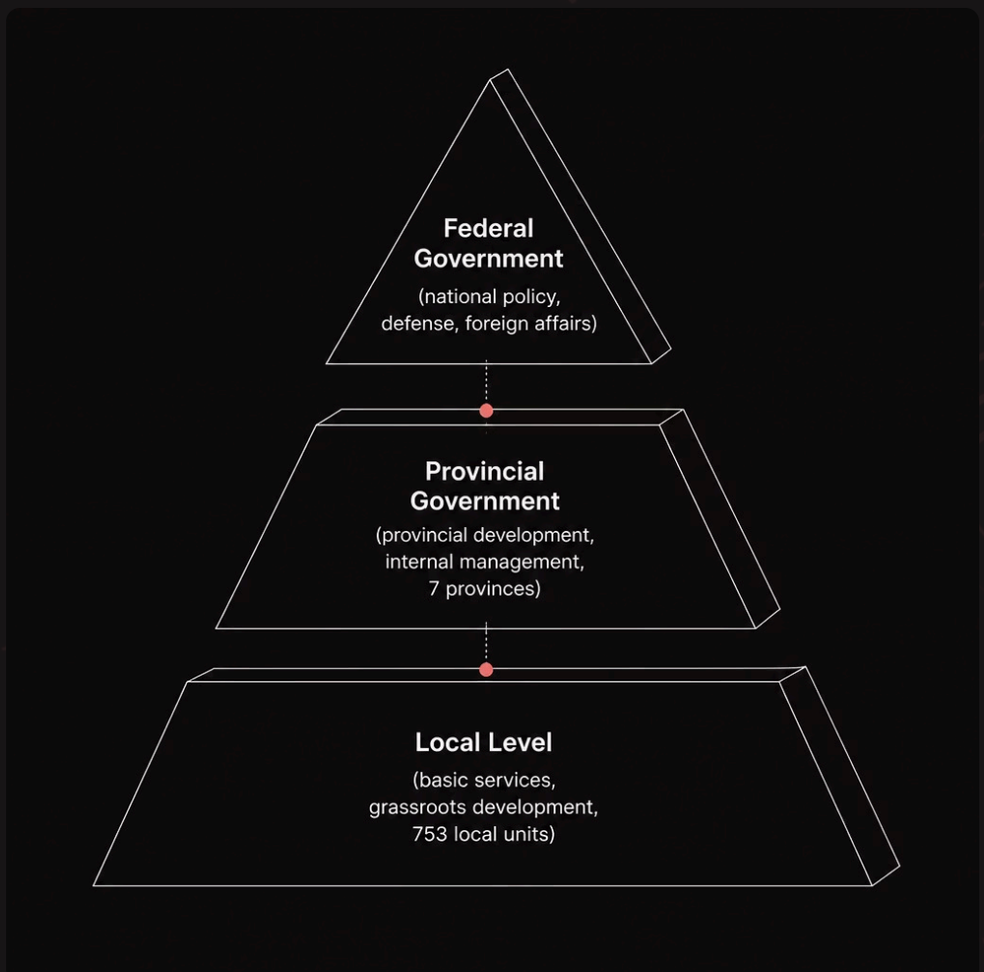

संघीय सरकार

राष्ट्रिय स्तरको नीति, रक्षा र वैदेशिक सम्बन्ध

प्रदेश सरकार

प्रादेशिक विकास र आन्तरिक व्यवस्थापन

स्थानीय तह

आधारभूत सेवा र जनस्तरको विकास

Made with GAMMA

संघीय कार्यपालिकाको स्वरूप

प्रधानमन्त्री

सरकार प्रमुख, मन्त्रिपरिषद्को नेतृत्व गर्ने

मन्त्रिपरिषद्

कार्यकारी अधिकार निहित, नीति निर्माण र कार्यान्वयन

सुरक्षा निकायहरू

नेपाली सेना, प्रहरी र निजामती सेवा समेत समेटिन्छ

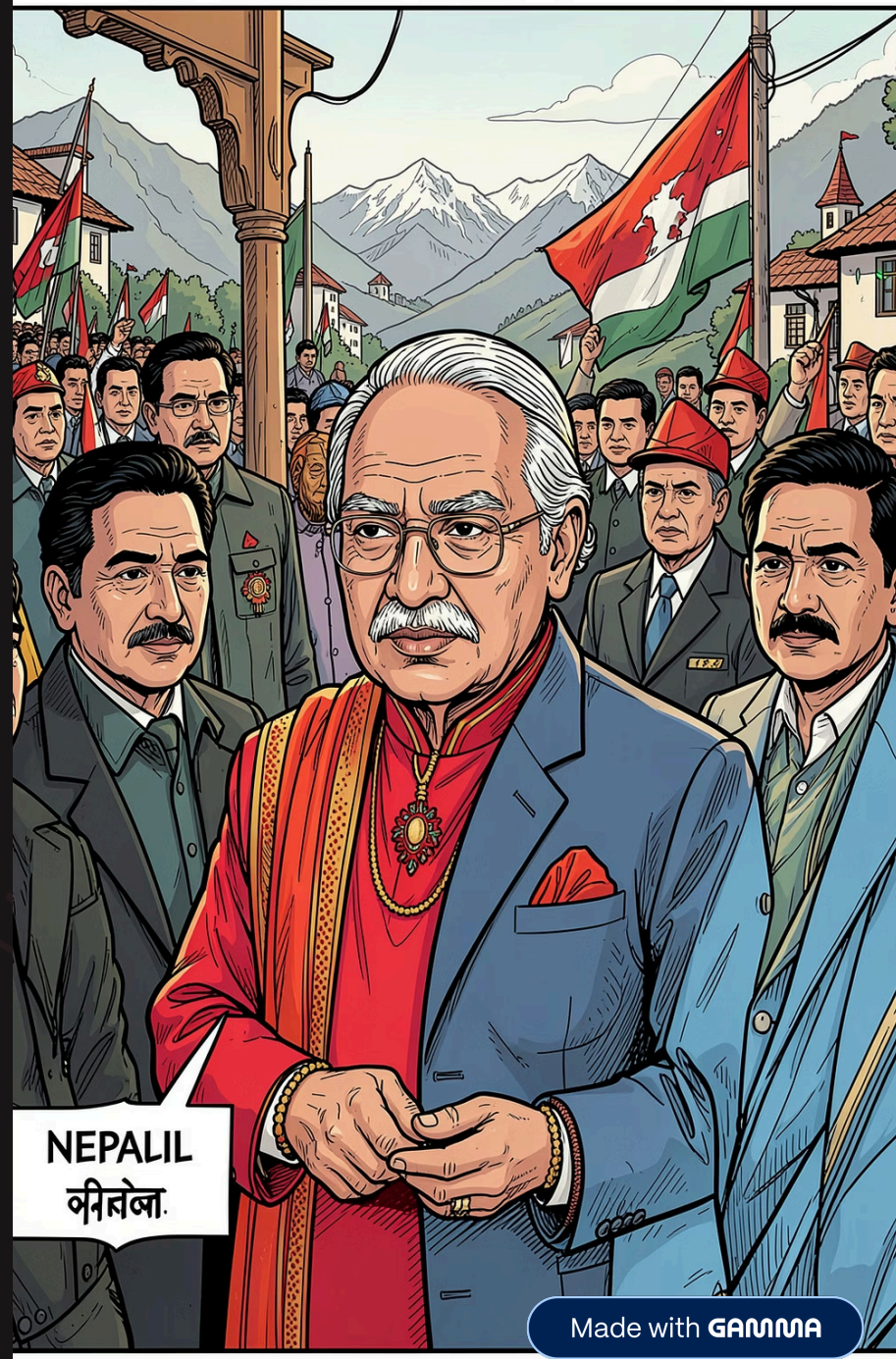

Made with GAMMA

संघीय र प्रदेश कार्यपालिकाको भिन्नता

विशेषता	संघ / प्रदेश
कार्यक्षेत्र	सम्पूर्ण नेपाल / सम्बन्धित प्रदेश मात्र
नेतृत्व	प्रधानमन्त्री / मुख्यमन्त्री
अधिकार	राष्ट्रिय / प्रादेशिक
कानुन	संघीय कानुन / प्रदेश कानुन

संघीय कार्यपालिकाको अधिकार सम्पूर्ण नेपालमा लागू हुन्छ भने प्रदेश कार्यपालिकाको अधिकार सम्बन्धित प्रदेशभित्र मात्र सीमित हुन्छ।

Made with GAMMA

संघीय कार्यपालिकाका मुख्य कार्यहरू

प्रशासनिक र कूटनीतिक कार्य

राज्य सञ्चालन, वैदेशिक सम्बन्ध र सन्धि-सम्झौता

आर्थिक नीति र बजेट

राष्ट्रिय बजेट तर्जुमा, कर नीति र आर्थिक योजना

राष्ट्रिय सुरक्षा

देशको सार्वभौमसत्ता, शान्ति सुरक्षा र आपतकालीन व्यवस्थापन

Made with GAMMA

संवैधानिक आधार — संविधान २०७२

नेपालको संविधान २०७२ ले राज्यशक्तिको स्पष्ट बाँडफाँड गरेको छ। पाँचवटा अनुसूचीमार्फत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार परिभाषित गरिएको छ।

अनुसूची ५	अनुसूची ६	अनुसूची ७	अनुसूची ८–९
संघीय अधिकार	प्रदेश अधिकार	स्थानीय अधिकार	साझा र समवर्ती अधिकार

Made with GAMMA

संघीयताको उद्देश्य

- **विभेदको अन्त्य**

  जात, क्षेत्र र लिङ्गका आधारमा हुने विभेद अन्त्य गरी समानता स्थापना

- **समावेशी प्रतिनिधित्व**

  सबै समुदायको राज्य सञ्चालनमा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित

- **सिंहदरबार गाउँ-गाउँसम्म**

  केन्द्रीकृत अधिकार विकेन्द्रीकरण गरी विकासको मूल प्रवाहीकरण

Made with GAMMA

संघीय कार्यपालिकाका प्रमुख चुनौतीहरू

समन्वय र सहकार्य

तीन तहबीच प्रभावकारी समन्वयको अभाव

स्रोत-साधनको बाँडफाँड

सीमित बजेट र साधनको सन्तुलित वितरण

व्यावहारिक कार्यान्वयन

समावेशी लोकतन्त्रको व्यवहारिक रूपान्तरण

Made with GAMMA

निष्कर्ष: सुदृढ संघीयता, सबल नेपाल

लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संस्थागत विकासमा कार्यपालिकाको भूमिका अतुलनीय छ।

जिम्मेवार नागरिक

सचेत र सक्रिय नागरिकता नै लोकतन्त्रको आधार

सक्रिय सरकार

पारदर्शी, जवाफदेह र सेवा-oriented शासन

सफल सहकार्य

सरकार र जनताको साझेदारी नै सफलताको कुञ्जी

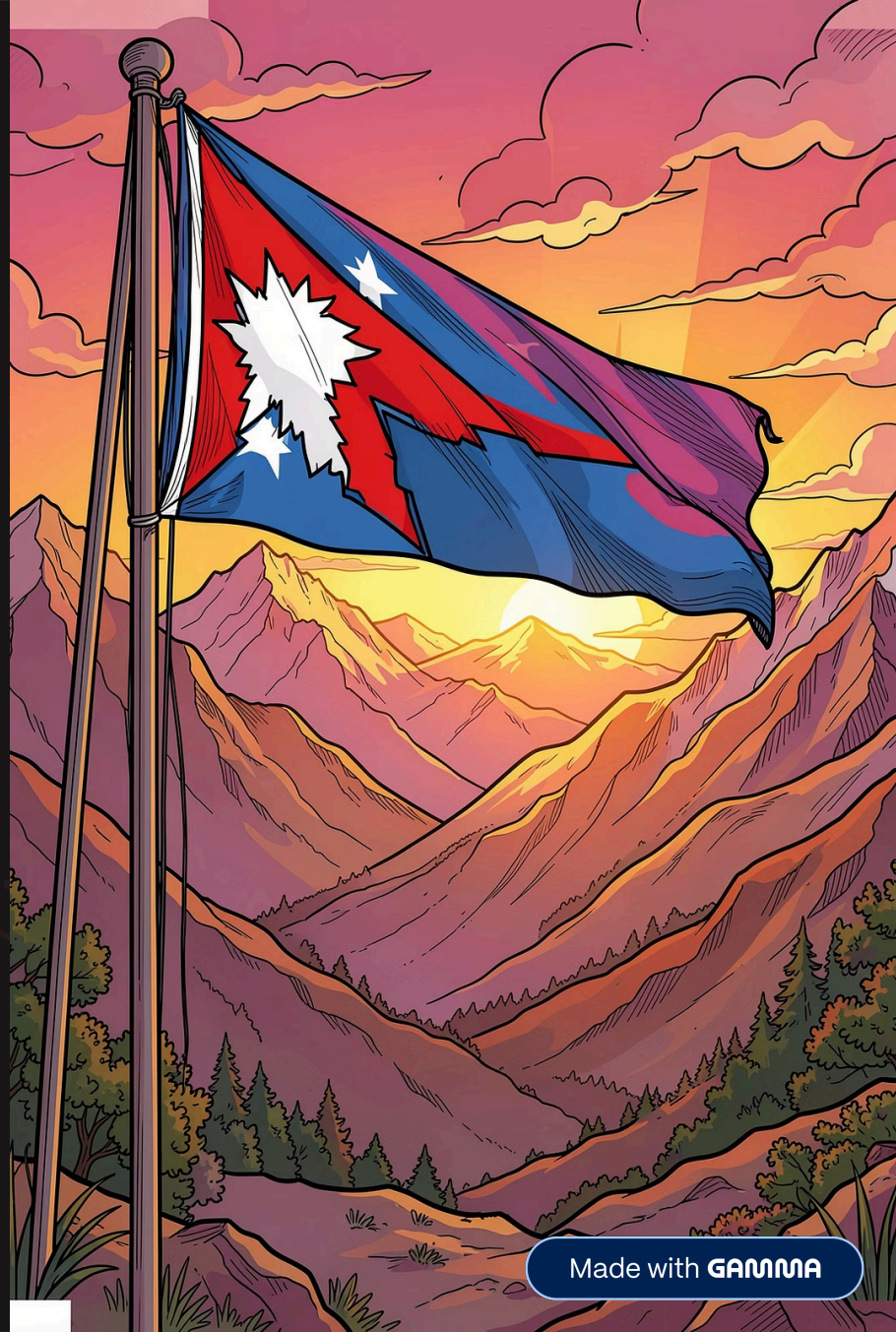

Made with GAMMA